

جىققىلى باخجا

CIQQTU BANKA

صىميمە دوھەفتە نامە باعچە بىان شمارە ٦/١٣٨٢ شىبەھ قىتمى يەھمن ماه / وىزە نامە كودكان / شمارە ١٤

بويىردى

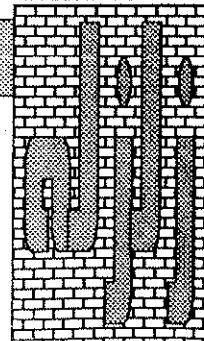
فرض ائلە هامان ياماج دا
سان.ايىندى داغلارا دېقتىت ايلە باخ، هەرە
سى بىر تەر دى، مىھ يوخ؟ بىرى دېك
دى، بىرى ياسلى دى، بىرى سىنин ھەر
بىر يائىندا جب، سىلدىرىم، اوچوروم
وار، بىر نە گوز گوردو كىچە قايسا وار، تاوا
داشى وار، بىرى دە صام، صاف دى ائلە
بىر قومو، تورپاقى تو كوبىن بىر بىرىنىن
اوستونە، بىرىنىن رنگى بوزدۇ، بىرى
قىرمىزا چالىر، بىرى ساريا بىرى دە
ياشىلا، ھابىئە چوخلۇ زادلار كى
اونلارىلان داغلارى بىر بىرىنىن
سەجماق اولور، ايىندى بىر آز آشاغىلىق
گىت، يىردىن بىر داش گوتور، هەنج
بىلىرسن بو داش نە جور دوزە لېيدى و
نە لەدن دوزە لېيدى؟ هەنج بىلىرسن بو
داشىن باشىنا طبىعت دە نە اوپۇنلار
گلىيدى؟ ايىندى ايسە گىچە ن سايدا كى
سوزومۇزون دالىسىن توتاراق بو
سورغولارى جاوابسىز قويمۇيما جايىق.

داش-تورپاق

دئمك اولار يىشىن لاب اۋنملى
بئولومودۇ كى بىز اونون اوستوندە
ياشىرىق، اونون اوستوندە كىدلەر، شهرلەر
سالىرىق، ائلور تىكىرىيەك

و يېھىين زىزىلە سىننە قىرىلمىش اوشاقلارىن يادىن عزىز سايداراق، قالانلارىدا جان ساتلىقى دىلە سەرىك

يېرىن آلتى بوتون داشدى، يو داشلا، اھر ئىرەن، فيشار گلىير، يو فيشارلارىن قاباغىندا داشىن بىر يىغە جىن دۇزومۇ اولولۇر، اوندان
چوخ اولاندا سىنیر، سىنماق اوز و ئىرنىن چوخلۇ انزى، بىردىن بىرە آزاد اولور، يو بوراخمىش تېرىتىرە يارىلىپ اونو سىلىكە لېر، بىئە
لىكە زىزىلە اوز و ئىرې بوراخمىش انزى گاھدان ائلە بوبوك اولور كى بوتون دام-داشى اوچورودور، زىزىلە يىغە دە اوز و ئىرن اولاي
(حادىيە) لىرين بىرى دى كى يېرە قورولان قاتۇنلارا باغلىيەتلىك، زىزىلە خېر و ئىرمىز! هەنج كىم بىلىملىرى يېرىن آلتىندا نە گىچىرى، يېرىن
آلتىندا چوخلۇ زادلار اوز و ئىرمىكىدە دى كى، بىز اونلار دان خېرى سىزىك، زىزىلە بىرە يىردىن خېر و ئىرې، يېرىن ايجىرىسىتىن!

دروشان (الأخضر)

شیخ‌سینیان دشمنی؛ «خد امیدی که پروردگاری خود را بخواهد»
آناییز گنتمیر شنیدی بسیزه یئمک
تاپا ، چوخ یوبان‌لندان سررا
! ڈلوم حالدا اؤزونو ائوه سالدی
بیز چوخ قور خدوچ. »

پامبیق دئدی: « صانديق خالا بير جيقيلى ال
دېرىت ، آناميز هم برك يارالاتىب هىمde تب 5
يانيرصانديق خالا بير آز دىملە مدن، آيىن-
اويوندان گؤتۈرۈپ گلدىلىر. آنا دووشانىن
سېزىلدىسى ئىسو گؤتۈرمۇشدو بىرارالارى
گۈينوردو، سوموكلىرى زوق قولدوردو. ال دىيىنده
هاراپى گوپە فالخىردى.

صاندیق خالا آنا دووشانین باشی اوسته گئدیب
دئدی: «آللاه یامان وئرمە سین قونشسو
نوبولوبدو؟»

گوئردو آنا دووشانين حالى چوخ قولايدي، بىلنى
 شىرىيم شەھەر دى هەئىچ، سەتلىجم ۵۵
 اولوبىدو بوخچاسىنى آچىب گتىريدىگى كۈل -
 كۈسدنان بىر آز گۇئىتىرۇپ اووماغا باشلادى. آنا
 دووشان اينىلدىيە-اينىلدىيە دئىدى: «باشان
 دۇنۇم صاندىق خالا نىليلە ملىيسىن ائلە، اولە رەم
 بالا لارىم فالار»

ساندیق خالا مینجیق دان سوروشدو: «أويزىدە كشىر* وار؟»

مینجیق دئدی: «اتامیز ایتندن بئله کشیر گورمه میشیک.»

ساندیق خالا دئدی: «آنزاز گر ک کشیر آشی
ایچه ، ایشمہ سه سحره چاتمایا جاق»
پامبیق سورو شدو: «ایندی هاردان کشیر
تائماهه املاء؟»

ساندیق خالا دئدی: «مئشه نین او باشیندا بیرون کند وار، او لا-اولمویا ائله اوردا اولاچاق. آما سین چوخ کیچیک سیز، گندیبب اورا چاتا بیلمند سین، او زوده بو هاوا دادا.»

پامبیق هله ليک دئييپ يولا دوشدو، فينديق دا
اونلا هاماش اولدو. مينجيق دئدى: «دايانىن
مندە گليم.»

دیدیلر: «سن قیزسان، ائوده قال.»

* کشیر: شیر کو کو (قالانی، گلن، سایدا)

* کشیر: شیر کو کو (قالانی، گلن، سایدا)

قار داغی داشی، بوروموشدر، کولک
قاری سوروردو، چیلله نین لاب او
توف آ توف اویدو.

پامبیق فیندیق، مینجیق، اوج استمه لی
دۇۋشان بالالارى بالاجا ئولرىنده اوپۇن قالمادى
كى اوپىناما سىنلار بىتىر دە قالان قورۇد، گىزلىن پاچ
هابىلە چوخلۇ اوپۇنلار كى باشارىر دىلار.

فولکلور

سچان بھٹ

بیری واریدی، بیری یو خوبیدی، بیر
سیچان واریدی؛ قالا باعیندا؛ سو
سوواریردی یتل اسدی یارپاق دوشدو
باشی سیندی. بئلی آتدی پئرە، گلدى
اثوه بو خچاسینى با غلالدى چوماغىنин
باشينا، دوشدو يولا. كوجە دە بير قاپى
نinin قابا عيندا قىزىلار يېغىشىپ گول
تىكىردىيلر. سىچانى گۇرۇپ دئىيلر:

«سیچانا باخ! سیچانا! سیچان هارا
گندرسن؟»

سیچان دندي:

«زهري مار سيچان چور سيچان
دینمیرسیز سيچان به اي.»

دئیلر: «سیچان بھی ہمارا
گئدیں سن؟»

دئدى: «قا لا با غيندا با غسان ايدىم،
يئل اسى يارپاق دوشدو باشيم

سیندی، گندیرم شیکایت ائلیه م»
دئیلر: «قایید اؤیزه هرمیز بیر اینه
باتیرا بیخ جانن جنخار.»

سیچان او بیاشیب هاممیسینی او تدو.
یولا دوشوب گئتدی. کوچه نین

باشىندا اوغلانلار آشىق
اوينور دولار... سىچانى گۈرۈپ
دىدىلىر: «سىچان باخ! سىچانما
اسىچان... ها... گۈزىدىسىن؟»

دئدی: «زهربی مار سیچان، چور

دئدیلر: «سیچان بی هارا بئله؟!»

دندی: «فلا باغیندا باعبان ایدیم
یئل اسدی یارپاق دوشدو باشیم

سیندی۔ گنڈیرم شیکایت اٹلیہ م»

○ محمد عالیدین رور

قارا باخ ، باخ قارا

باخیم گئنه دا خلدا

پوللار ایلار باغلارا

قیش گلیب آی اوشاقلار

فخار بیدیر دام - دووار

بوز باخلا بیدیر سولار

پشین گندارو بیهار

قیش گلیب آی اوشاقلار

اوشاقلار حای سالیلار

قارلاری کومبالیرلار

قار کونده سی آتیلار

قیش گلیب آی اوشاقلار

بیری زووولداق گندر

اوپرسنی قاری کورور

بیری سوروتمه سورور

قیش گلیب آی اوشاقلار

قیش قارا یان هاماشدی

قار بوزو لان داداشدی

هامی دوستدو، یونلاشدی

قیش گلیب آی اوشاقلار

قوش گلیب آی اوشاقلار.

قیش ماھنی سی

اوشاقلار، آی اوشاقلار،

کهروون تئه قاریاعیر!

تلله سین دایماشی،

اوراقدا دایماشی!

لردم دو قیلان فضیلییی،

اوروند باهار یائیر

تاپ ، تاپ ، تاپماجا

گویدن اندیم آغ آپاچ
اوندو م آغ شال، آغ پاپاچ
میوه لری دوشور تدو م
آغا جلاری او شو تدو م
داغلاردا یومالاندیم
کولک ده گومالاندیم
گون ووردو بیردن بیره
اریب گئپریم یئره!

بایرد اساغدی

پامیوق دان آخدی

انوه گلر - سویا دونر؟

گویدن گلیر درویش لر
کورکون بتره سرهیشلر
او قدر اوینامیشلار
فور و فشیل او نموشلار

بویلایانلار دکتر س - جاوید
ع - مسیطوری خامی

گلین، که وندگ یانه،

دییب، گولوشک یانه

(پردوهه) قیش گلیب

صفا گلیب، تولش گلیب

موسیقی: رامز سریشلاری

بور رهی دی

کوجوون من علمیب راده

اوتوپاچ، شیرین - شیرین

قاریاعیر، آی، قاریاعیر

لردم دو قیلان فضیلییی،

اوروند باهار یائیر

بو يئردى (بىرىنجى صفحە نىن قالانى)

.... ياخشى ياشام اوچون باشاردىغىمېزجا يېرى اندر-دوندر ئېلىرىك: قويولار قازىرىق، كوهول لر وورۇرۇق، يول لار چكىرىك، داملارسالىرىق، اكين لر اكىرىك، مئشە لر كسىرىك، هرنە بىلىرىك ئېلىرىك. ذئھنىيمىزدىن هئچ گىچمىرى نىچە ايل چكىپدى بى توپىاغىن بى داشلارىن يالنىز بىر قاتى دوزه لسىن!

يېرى بىتولوك دە داشدان دوزه لىپدى، يېرىن اوزوندە كى داشلارىن اوستوندە: سو، هاوا، گونش و نىچە-نىچە

آيرى عامىل لر، ايللر بويو ايشلىيپ او برک ليقدا

داشلار: اولولور، ئوبولور، يونولور، سورتولور، بىلە ليكىلە

او برک داشلار يوموشاق تورپاق اولولور بى توپاقلارى

آخر سولار، گوتوروب آپارىرلار، سوپون گوجو

آزالدىقجا يوکو (آپارىغى مادا) يېرى قويولور بىلە ليكىلە

تورپاق يېرىن اوستونو اور تور. (۱- ينجى شكىل)

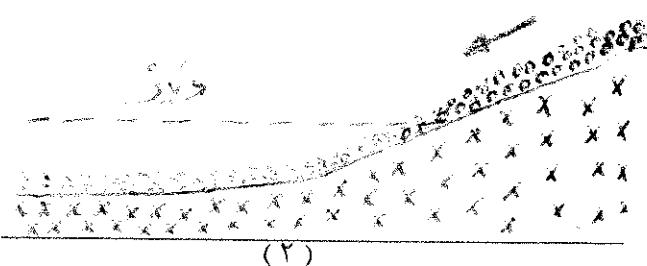
نىچە كى بىلىرىسىز بى سولار بىر-بىرىنە قوشولاراق

چاي اولوب دىزىه توکولور لراو، نارين و حل اولموش

مواد كى يوراچان سودا قالىشىدىلار دىزىدە يېرى او توپورلار، دىزىلرىن

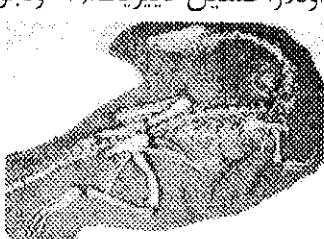
ديبىنده كى توپاقلار ايل بى ايل قالىنلاشىرلار، آلتداكى توپاقلارا

چوخلو آغىرلىق دوشە رك بىرىكىپ داش اولولار. (۲- ينجى شكىل)

(۲)

دىزىدە ياشايىان موجودلار اولدو كجه بى توپاقلاردا قورلانىپ ايسكىئىت لرى اونلارىلان بىرىلىكىدە داش اولوب قالارگى اولورلار كى اونلارا فسىيل دىرىي. (۳- ونجو شكىللر)

(۳)

دۇھەفتە نامە استانى باغچە باز

صاحب امتياز و مدیر سەستۈل: محمود خليلي اقىدم

طروح و اخرا: محمد عابدين بوز E-mail: ms_draz@yahoo.com

ادرس: مرندى خىابان جىقا روپورى ادارە بىت: مىنپا: ۰۵۲ تلفن: ۳۴۰۷۷

E-mail: bagchiheban@yahoo.com

سيچان بە ي (ناغىلىن آردىسى)

دئدىلر: «باخ سىچان هەر مىز بىر آشىق و وارىخ اولارسەن.

سىچان يوغۇرۇب ھامىسىنىي بىئىدى. يولونسو آتىپ قاباغىنا گىنتىدى. يولدا بىر چوبانا توش گىلىدى. چوبان اونو گۇرۇپ دئىدى:

«سىچانا باخ، سىچانا، سىچان هارا گىئدىرسىن؟»

دئىدى: «زەرى مار سىچان چور سىچان! دىيىنميرسن سىچان بە ي.»

دئىدى: «سىچان بە ي هارا گىئدىرسىن؟»

دئىدى: «قاڭ باغىندا باغان ايدىم، يېل اسىپ، يارپاق دوشوب باشىم سىنىپ، گىتىرىم شىكايتە.»

دئىدى: «آى سىچان گىت ائوه ن، قوزولارا دىيىه رەم هەر بىرى بىر دىرناق وورا لار، ياخار لار يىرە.»

دئىدى: «منى؟!»

دئىدى: «ھن سنى»

دئىدى: «قىزلارى يئمىشىم اينىھ لەينىن، اوغلانلارى يئمىشىم آشىقلارىن، ايندى دە سنى بىيە رەم قوزولار يوپىلان.»

يومولوب ھامىسىنىي بىئىدى. يولا دوشوب گىشتىدى. ناخىرچى كەرىزىدە اينكلەرى سووارىردى. سىچانى گۇرۇجك دئىدى:

«سچان هارا گىئدىرسىن؟!»

دئىدى: «زەرى مار سىچان، چور سىچان دىيىنميرسن سىچان بە ي.»

دئىدى: «سىچان بە ي هارا گىئدىرسىن؟»

اونلاردا دىيىن سوزلىرى بونادا دئىدى. ناخىرچى گولوب دئىدى: «قايىت، ئىيم - آياغىم دىيمە مىش قايىت، اينكلەر دىيىه رەم هەر بىرى بىر بورنۇز وورا يېرىتىلارسان.»

دئىدى: «قىزلارى يئمىشىم اينىھ لەينىن، اوغلانلارى يئمىشىم آشىقلارىن، چوبانى يئمىشىم قوزولارىن، سنى ۵۵ بىيە رەم ناخىرلارىن.»

يومولوب اونلارىدا يئىدى. سىچانىن قارنى شىمىشىدى نىمنە يېتكە ليخدا اولموشدو. يانلارىنى باسا-باسا يېرىبىردى. اوياندان بىر دىققىلى پىش بالا گوردو بىر توپوخ-مۇنۇخ سىچان گلىر. سىچانىن اوستونە جوموب فارنىنى دىرناخلارىن يېرتىدى. هەنمە نە يئمىشىدى ائشىگە توکولدو. قوزولار مىلە دىلر، اينكلەر مۇولۇدالىلار، اوشاقلاردا قاچىپ گىئتىلىر ائولرىنە.

سوپىلە يىن: عابدين عابدين بوز مۇندىن چاي هەزىزد كىندىنندىن

سوزلۈك

فولكولور ناغىل: دىل دەن دىلە ئىلىميش بىزە چاتمىش ناغىلار

ياماج: داغىن دوشۇ / سېلىدرىم: صخرە / اوچوروم: بىرتىگە

جىب: داغداكى قىايا گىلمىش قابا / تاوا داشى: يېتكە و ياسلى داش

ھاماش: يولداش، ھەراھ / تىپ: گۈچ، آنۋىزى